
האוניברסיטה העברית בירושלים

סילבוס

אגן הים התיכון: גשר אזורי בין ישראל לאירופה - 54904

תאריך עדכון אחרון 12-03-2025

נקודות זכות באוניברסיטה העברית: 2

תואר: מוסמך

היחידה האקדמית שאחראית על הקורס: תכנית בלימודי אירופה

השנה הראשונה בתואר בה ניתן ללמוד את הקורס: 0

סמסטר: סמסטר ב'

שפת ההוראה: עברית

קמפוס: הר הצופים

מורה אחראי על הקורס (רכז): ד"ר דניאל ויינר

דוא"ל של המורה האחראי על הקורס: daniel.wajner@mail.huji.ac.il

שעות קבלה של רכז הקורס: ימי ה' 12:00-13:30 (חדר 6217 פורום אירופה, עם הודעה מראש)

מורי הקורס:

תאור כללי של הקורס:

קורס זה נועד לבחון את תנאי אגן הים התיכון כאזור להשתלבות אזורית של מדינת ישראל ובאמצעות זאת את שילובה של ישראל במערכת הבינלאומית. בפוליטיקה הגלובלית הנוכחית, מדינות משתמשות בהשתתפותן באזורים ובאזורים כ"אבן קפיצה" לקראת תהליך הגלובליזציה, המגשר בין הרמות המקומיות והבינלאומיות. בכך, האזור מספק למדינות הלאום דרך ליצור קשר הדרגתי עם העולם תוך שמירה על התכונות הקהילתיות/פרטיקולריות.

במהלך הקורס נתייחס למספר ממדים של אזור אגן הים התיכון ומקומה של ישראל בו (לרבות גיאופוליטיקה, כלכלה, זהות, מערכת פוליטית פנימית, היסטוריה ודיפלומטיה), המצויים בתחרות מתמדת. כמו כן, נכיר את תהליכי האזורים שהתפתחו באגן הים התיכון בעשורים האחרונים וננתח אותם על סמך מסגרות תיאורטיות של אינטגרציה אזורית, תוך השוואתם מול תהליכים תת-אזוריים מקבילים באירופה, במזרח התיכון ואפריקה. לבסוף, נעסוק בריבוי הפרויקטים של שיתוף פעולה אזורי ובינלאומי בהם משתתפת ישראל ונדון בהזדמנויות והסכנות השונות של "האופציה הים-תיכונית" לעתיד של מדינת ישראל.

מטרות הקורס:

- לעודד מחקר על תהליכי אינטגרציה אזורית ותת-אזורית באגן הים התיכון.
- לפתח חשיבה על חשיבות האזור ועל השתתפות בפרויקטים אזוריים עבוד מדינת ישראל.
- להקנות לתלמידים כלים תיאורטיים, מתודולוגיים ואמפיריים לניתוח תפקידה של ישראל באזור בכלל ובאגן הים התיכון בפרט.

תוצרי למידה

בסיומו של קורס זה, סטודנטים יהיו מסוגלים:

- בסיומו בהצלחה של מודול זה, התלמידים אמורים להיות מסוגלים:
- לקרוא באופן ביקורתי ספרות אקדמית רלוונטית וניתוחים מכווני-מדיניות כדי להבין טוב יותר את המקום של ישראל באזור.
- לרכוש ידע בסיסי על אזור אגן הים התיכון ביחסים הבינלאומיים בני-זממנו והניסיונות השונים של שיתוף פעולה אזורית ותת-אזורי שקודמו על ידי מדינות האזור.
- לתכנן פרויקט מחקר המתמקד במקרה בוחן אחד, שיוצג בכיתה בהמשך.

דרישות נוכחות (%) :

80

שיטת ההוראה בקורס: דיונים על טקסט; משחקי משא ומתן; מצגות של תלמידים; עבודה קבוצתית.

רשימת נושאים / תכנית הלימודים בקורס:

- שיעור 1 - מבוא לאינטגרציה אזורית באגן הים התיכון והמקום של ישראל בו.
- שיעור 2 - ניתוח של אגן הים התיכון א' - גיאוגרפיה, היסטוריה של מעצמות אזוריות וזהות.
- שיעור 3 - ניתוח של אגן הים התיכון ב' - ביטחון, מערכת פוליטית פנימית ודיפלומטיה.
- שיעור 4 - ניתוח של אגן הים התיכון ג' - כלכלה, מסחר, תשתיות ופיננסים.
- שיעור 5 - תיאוריות על אזוריות, שיתוף פעולה אזורי ואינטגרציה אזורית.
- שיעור 6 - אינטגרציה אזורית באגן הים התיכון: מארגונים אזוריים לארגונים תת-אזוריים. השוואה אל מול תהליכים מקבילים באירופה, המזרח התיכון ואפריקה.
- שיעור 7 - האיחוד הים תיכוני: הקמה, מבנה מוסדי, משתתפים, פעילות. אתגרים: לגיטימציה, פופוליזם, "עייפות אזורית", "ארגונים אזוריים חופפים".
- שיעור 8 - דיון: מדינת ישראל והשתלבותה באזור, לאן?
- שיעור 9 - הצגת פרויקטים 1 (TBD) ודיון קולקטיבי.
- שיעור 10 - הצגת פרויקטים 2 (TBD) ודיון קולקטיבי.
- שיעור 11 - הצגת פרויקטים 3 (TBD) ודיון קולקטיבי.
- שיעור 12 - הצגת פרויקטים 4 (TBD) ודיון קולקטיבי.
- שיעור 13 - סיכום הקורס ודיון לקראת הגשת העבודות.

חומר חובה לקריאה:

"ישראל ואגן הים התיכון: מרחב חדש לשייכות אזורית. סיכום דיוני קבוצת מחקר ומדיניות." עורך רועי קיבריק, מכון מתווים, מכון דיוויס, NSSC. מאי 2021. <https://upload/content-wp/il.org.mitvim//:https.2021>
-s/2021/05/Hebrew-Israel-and-the-Mediterranean-A-New-Space-for-Regional
Belonging-May-2021.pdf

חומר לקריאה נוספת:

- Abbott, Kenneth W., and Duncan Snidal. 1998. Why states act through formal international organizations. *Journal of Conflict Resolution* 42(1):3-32.
- Acharya, Amitav, and Alastair Iain Johnston. "Comparing regional institutions: an introduction." In *Crafting cooperation: Regional international institutions in comparative perspective* (Cambridge University Press, 2007), pp.1-31.
- Acharya, Amitav, and Alastair I. Johnston (eds.) *Crafting Cooperation: regional international institutions in comparative perspective*. Cambridge University Press. 1996.
- Adler E. (1997). *Imagined (security) communities: cognitive regions in international relations*. *Millennium* 26(2):249-277.
- Adler, E., Bicchi, F., Crawford, B., & Del Sarto, R. A. (Eds.). (2006). *The convergence of civilizations: constructing a Mediterranean region* (Vol. 1). University of Toronto Press.
- Arie M. Kacowicz, Exequiel Lacowsky, & Daniel F. Wajner, "Israel-Latin American Relations: What Has Changed in the Last Decade and Why". In *Extra-hemispheric powers in Latin America*, ed. Gian-Luca Gardini (Routledge, 2021), 153-166.
- Balassa, Bela. "Toward a theory of economic integration." *Toward a theory of economic integration*. (1966).
- Barnett, Michael and Ethel Solingen. 2007. "Designed to fail of failure of design?"

-
- .The origins and legacy of the Arab League", in A. Acharya and A.I. Johnston (eds.) *Crafting Cooperation: regional international institutions in comparative perspective* (London: Cambridge), 180-220.
- Barnett, Michael N., and Martha Finnemore. 1999. The politics, power, and pathologies of international organizations. *International organization* 53(4):699-732.
- Barnett, Michael. 1998. *Dialogues in Arab politics: negotiations in regional order* (NY: Columbia University Press).
- Beck, Martin. "Israel: regional politics in a highly fragmented region." *Regional leadership in the global system*. Routledge, 2016. 139-160.
- Bicchi, Federica. "'Our size fits all': Normative Power Europe and the Mediterranean." *Journal of European public policy* 13.2 (2006): 286-303.
- Bilgin, Pinar. *Regional security in the Middle East: A critical perspective*. Routledge, 2019.
- Börzel T.A. and Risse T. (eds.) *Oxford Handbook of Comparative Regionalism*. Oxford University Press, 2016.
- Börzel, T.A. *Theorizing Regionalism: Cooperation, Integration, and Governance* (Chapter 3), in Börzel T.A. and Risse T. (eds.), *Oxford Handbook of Comparative Regionalism*. Oxford: Oxford University Press, 2016, pp.41-63.
- Börzel, TA., Dandashly.A. & Risse. T. (2015) Responses to the 'Arabellions': The EU in Comparative Perspective-Introduction. *Journal of European Integration* 37(1):1-17
- Börzel, Tanja A., and Thomas Risse. "Identity politics, core state powers and regional integration: Europe and beyond." *JCMS: Journal of Common Market Studies* 58.1 :21-40 (2020)
- Del Sarto, Raffaella A. "Plus ça change...? Israel, the EU and the Union for the Mediterranean." *Mediterranean Politics* 16.01 (2011): 117-134.
- Del Sarto, Raffaella A., and Alfred Tovias. "Caught between Europe and the Orient: Israel and the EMP." *The International Spectator* 36.4 (2001): 61-75.
- Devlin, Julia. *Challenges of economic development in the Middle East and North Africa region*. Vol. 8. World Scientific, 2010.
- El-Erian, Mohamed A., and Stanley Fischer. "Is MENA a region? The scope for regional integration." *Economic and Political Impediments to Middle East Peace*. Palgrave Macmillan, London, 2000. 70-86.
- El-Erian, Mohamed A., and Stanley Fischer. "Is MENA a region? The scope for regional integration." *Economic and Political Impediments to Middle East Peace*. Palgrave Macmillan, London, 2000. 70-86.
- Escribano, Gonzalo, and Josep María Jordán. "Sub-regional integration in the MENA region and the euro-mediterranean free trade area." *Mediterranean Politics* 4.2 :133-48:(1999)
- Fawcett, Louise and Andrew Hurrell (eds). *Regionalism in World Politics*. Oxford University Press, 1995.
- Haftel, Yoram Z. "Designing for peace: regional integration arrangements, institutional variation, and militarized interstate disputes." *International Organization* 61.1(2007):217-37.
- Haftel, Yoram Z. 2013. *Commerce and Institutions: Trade, Scope, and the Design of Regional Economic Organizations*. *The Review of International Organizations* 8(3):389-414.

-
- Haftel, Yoram Z. *Regional economic institutions and conflict mitigation: Design, implementation, and the promise of peace*. University of Michigan Press, 2012.
- Haftel, Yoram, Daniel F. Wajner, & Dan Eran, "The Short and Long(er) of It: The Effect of Hard Times on Regional Institutionalization," *International Studies Quarterly* (2020), 808-820.
- Harpaz, Guy. "Normative power Europe and the problem of a legitimacy deficit: an Israeli perspective." *European Foreign Affairs Review* 12.1 (2007).
- Hudson, Michael. 1977. *Arab politics: The search for legitimacy* (Yale University Press)
- Hurrell, Andrew. "Regional powers and the global system from a historical perspective." *Regional leadership in the global system*. Routledge, 2016. 27-40.
- Hurrelmann, Achim, and Steffen Schneider, eds. *The legitimacy of regional integration in Europe and the Americas*. Springer, 2015.
- K. Jayasuriya (2003), "Embedded Mercantilism and Open Regionalism: The Crisis of a Regional Political Project," *Third World Quarterly* 24 (2): 339-355.
- Kacowicz, Arie M., "Regionalization, Globalization, and Nationalism: Convergent, Divergent, or Overlapping?", *Alternatives*, Vol. 24, No. 4, November 1999, pp. 527-556.
- Kegley, World Politics. Chapter 14: "Political Integration: The Functional and Neofunctional Path to Peace", pp.564-571.
- Keohane, Robert O. "Multilateralism: An Agenda Form of Cooperation Research," *International Journal* 45: 731-764, 1990.
- Mansfield, Edward D., and Helen V. Milner. 1999. *The new wave of regionalism*. *International Organization*, 53(3):589-627.
- Mattli, Walter. "A Comparative Analysis of Regional Integration: What Lessons for the Arab Region?." *Arab Development Challenges of the New Millennium*. Routledge, 2017. 311-353.
- Mattli, Walter. "Comparative regional integration: Theoretical developments." In *The Oxford Handbook of the European Union*. 2012.
- Mattli, Walter. *The logic of regional integration: Europe and beyond*. Cambridge University Press, 1999.
- Nye, Joseph S. "Comparative regional integration: Concept and measurement." *International organization* 22.4 (1968): 855-880.
- Pardo, Sharon. *Normative power Europe meets Israel: perceptions and realities*. Lexington Books, 2015.
- Press-Barnathan, Galia, Ruth Fine, and Arie M. Kacowicz, eds. *The Relevance of Regions in a Globalized World: Bridging the Social Sciences-humanities Gap*. Routledge, 2018.
- Press-Barnathan, Galia. 2000. "The lure of regional security arrangements: the United States and regional security cooperation in Asia and Europe". *Security Studies*, 10(2), 49-97.
- Puchala, Donald J. "The Integration Theorists and the Study of International Relations," in Williams et al., *Classic Readings*, pp. 315-330.
- Rittberger, Berthold, and Philipp Schroeder. "The legitimacy of regional institutions." *The Oxford handbook of comparative regionalism* (2016): 579-599.
- Rouis, Mustapha, and Steven R. Tabor. *Regional economic integration in the Middle*

-
- East and North Africa: Beyond trade reform. World Bank Publications, 2012.*
- Ruggie, John Gerard, "Multilateralism: The Anatomy of an Institution," in John Gerard Ruggie (ed.), *Multilateralism Matters: The Theory and Praxis of an Institutional Form* (New York: Columbia University Press), pp. 3-47, 1993.
- Scharpf, Fritz W. "Legitimacy in the multilevel European polity." *European Political Science Review* 1.2 (2009): 173-204.
- Schimmelfennig, Frank. "Regional integration theory." *Oxford Research Encyclopedia of Politics*. 2018.
- Schlipphak, Bernd. 2015. "Measuring attitudes toward regional organizations outside Europe." *The Review of International Organizations* 10 (3): 351-75.
- Shavit, Yaacov. "The mediterranean world and 'Mediterraneanism': The origins, meaning, and application of a geo-cultural notion in Israel." *Mediterranean Historical Review* 3.2 (1988): 96-117.
- Soderbaum, F. *Old, New, and Comparative Regionalism: The History and Scholarly Development of the Field*, in Börzel T.A. and Risse T. (eds.), *Oxford Handbook of Comparative Regionalism*. Oxford: Oxford University Press, 2016, pp.16-40.
- Söderbaum, Fredrik. "Comparative regional integration and regionalism." *The Sage handbook of comparative politics* (2009): 477-496.
- Solingen, Etel. 2008. "The genesis, design and effects of regional institutions: lessons from East Asia and the Middle East". *International Studies Quarterly* 52: 261-294
- Tovias, A. (2003), *Israeli Policy Perspectives on the Euro-Mediterranean Partnership in the Context of EU Enlargement*, *Mediterranean Politics*, 8/2-3: 214-32.
- Tovias, A. (2009), *Current Israeli Perspectives on EU-Mediterranean Relations*, *Hellenic Studies*, 17/2: 191-204.
- Tovias, A., Lannon, C. Koch, and O. Shaban(2015), "EU's Promotion of Regional and Sub-regional Economic Integration and Cooperation", in *The Arab Spring in Comparative Perspective*, SSN-EuroMeSCo Joint Policy Study , Barcelona, IEMed, pp. 94-122.
- Tovias, Alfred. "EU Foreign Policy on the Israeli-Palestinian Conflict: A Reevaluation." *Israel Journal of Foreign Affairs* 15.2 (2021): 201-216.
- Vasconcelos, Alvaro, and George Joffé. "Towards Euro-Mediterranean regional integration." (2000): 3-6.
- Wajner, Daniel F., and Arie M. Kacowicz. "The quest for regional legitimation: Analyzing the Arab League's legitimizing role in the Arab spring." *Regional & Federal Studies* 28.4 (2018): 489-521.
- Zürn, Michael. 2018. *A theory of global governance: Authority, legitimacy, and contestation*. Oxford University Press. [Introduction, pp.1-18 + Part II, 6.3, pp.137-151]

מרכיבי הציון הסופי :

הגשת עבודה מסכמת / פרויקט גמר / מטלת סיכום / מבחן בית / רפרט 60 %
מצגת / הצגת פוסטר / הרצאה / סמינר / פרוסמינר / הצעת מחקר 20 %
השתתפות פעילה / עבודת צוות 20 %

מידע נוסף / הערות:
השתתפות פעילה בשיעורים 20% - [דרישות נכחות (%): 80]

הצגת הפרויקט בכיתה 20%

עבודת פרויקט 60%